

Erfbetreder in transitie

Wilma Wolters

De wereld is aan het veranderen. En hoewel niemand weet hoe de samenleving er straks uitziet, is het duidelijk dat we andere bedrijfs-economische waarden gaan nastreven. Agrivaknet stelt op 15 september de rol van de erfbetreder in die veranderende en nieuwe wereld aan de orde in een hybride bijeenkomst.

De spanningen bij en rondom boeren lopen op. Ze weten zich niet gehoord en voelen zich soms het pispaltje. Er bestaat wantrouwen tussen overheden en de ondernemers. Volgens transitie-expert Harry te Riele is deze situatie de voorbode van een transitie. “We sluiten het laat-modernisme af, een fase waarin Nederland sterk geïndustrialiseerd is en we machinaal zijn gaan werken. We zijn heel efficiënt als land. Maar we zien de grens van wat de natuur aan kan. De vooruitgangsmachine hapert bovendien al een tijdje en dat samen zorgt dat we moeten veranderen. Welke fase we nu ingaan, weten we niet. Daar zijn we nog naar op zoek. We weten al wel dat duurzaamheid en economisch evenwichtigere ontwikkeling belangrijke waarden worden.”

Gespreksleider (dat zal ze ook zijn tijdens de bijeenkomst op 15 september) Simone van Trier schetst het als volgt: “Het is duidelijk dat er een andere wereld aankomt. Duurzaamheid, met daaronder kringlooplandbouw, natuurinclusiviteit en dat soort termen, is de beweging die we nu aan het maken zijn. In die andere wereld zullen we andere bedrijfseconomische waarden nastreven. Landbouw zal niet langer ten koste mogen gaan van andere waarden.”

Shift

Bovenstaande is nogal een verandering. Voor zowel de boer als de erfbetreder. Van Trier: “Er zal een shift onder ondernemers zijn of komen, en zo zal dat ook zijn onder erfbetreders.” Zowel Van Trier als Te Riele zien dat er nu al andere vormen van een primair landbouwbedrijf zijn, en beide verwachten dat er daar (veel) meer van zullen komen.

“De huidige hoofdstroom van landbouwbedrijven zal afnemen in omvang”, illustreert Te Riele. “Over twintig jaar zullen bedrijven die nu gemiddeld veel hectares of dieren hebben, minder centraal in het landbouwsysteem zijn. Tegen die tijd zijn er meer kleinere boeren met een grote diversiteit aan bedrijfssystemen. Voor een deel van hen wordt de plek waar ze zitten weer belangrijker; Oldambt in Groningen is anders dan De Kempen in Brabant, en dat is nog weer heel anders dan De Peel. Ik denk dat er lokale, herkenbare gemeenschappen zullen ontstaan.”

De transitie-expert adviseert de erfbetreder na te denken over wie hij zelf is. “Wil je een fundamentele verandering liefst buiten de deur houden of schakel je van nature graag over en ben je explorerend van karakter? Er staat een nieuwe culturele fase voor de deur en de jongste generatie zal die werkend moeten zien te krijgen. Bedenk wat jij als erfbetreder in deze transitie gaat doen.” Van Trier verwacht dat erfbetreders veel meer in samenhang zullen gaan werken. “Ik voorzie een collectieve inspanning tussen de ondernemer en de erfbetreders om hem heen. Hun gezamenlijk doel is toekomstbestendig zijn met elkaar.”

Wantrouwen wegnemen

Van Trier constateert dat er een soort kat- en muisspel gaande lijkt te zijn tussen overheid en de boer. “Om het diepe wantrouwen dat er is weg te nemen, zul je met elkaar in gesprek moeten.” Te Riele neemt iets vergelijkbaars waar en trekt dezelfde conclusie. “Er is te veel vijandschap tussen overheden en boeren. Verschil in belangen en psychologische karaktertrekken zijn de grootste aanjagers van die vijandschap. Daarnaast loopt de politiek achter bij de nieuwe normen en waarden van de samenleving. In zo'n context heeft het zin elkaar op te zoeken, en in gesprek te gaan.”

Praten, zo luidt dus het devies van beiden. Op zoek naar overeenkomsten, op zoek naar hoe de toekomst eruitziet. Van Trier: “Voor

Simone van Trier

Gespreksleider Simone van Trier laat op 15 september alle groepen erfbetreders hun zegje doen.

Foto: Willeke Machiels

Harry te Riele

Transitie-expert Harry te Riele geeft zijn visie op de aankomende transitie.

Foto: Rob Hilz

de een is dat een soort tweede natuur, voor een ander kan dat een grote uitdaging zijn.” Met haar vragen aan de verschillende groepen erfbetreders – Van Trier richt zich tijdens de bijeenkomst niet op de persoon maar op een groep van erfbetreders, zoals mengvoer, bank, dierenarts – probeert Van Trier het gesprek te stimuleren. Dit zijn vragen als: Wat jij nu doet, doe je dat over vijf jaar ook? Ben jij er over vijf jaar nog? Of zul je anders moeten gaan werken? Wat voeg jij toe voor de ondernemer? Hoe bouw jij een vertrouwensband op? Ben je echt onafhankelijk? Hoe ben je ondersteunend aan de boer? En ben je dat ook op de lange termijn?

“Dit is confronterend”, geeft de gespreksleider toe, “en daarom blijven we weg uit politieke en technische vraagstukken. We hebben het tijdens de bijeenkomst over de erfbetreder, zijn positie en welke stap hij kan zetten om van blijvende waarde te zijn in een veranderende wereld.”

Te Riele tipt om na het gesprek verder te gaan met het overeind zetten van een netwerk, je als erfbetreder te realiseren dat je niet veel zekerheid meer krijgt nog en dus flexibel zult moeten worden, en contact moet leggen met provincies. “Want zij willen de erfbetreders spreken”, zegt hij uit ervaring.

Niet praten is geen optie

De aankomende transitie níet met elkaar bespreken is eigenlijk geen optie,

zegt Te Riele. “Als je niet praat, stel je de transitie lang uit. De tijd om dan de bakens écht te verzetten zal heel erg kort zijn. En dat veroorzaakt schade in de samenleving. Enorme financiële afschrijvingen bijvoorbeeld, maar ook psychologische schade. En die zal tot ver in volgende generaties voelbaar zijn.” Het feit dat we met een grote groep mensen over de gewenste veranderingen willen praten, maakt deze anders dan voorgaande transities. “Voorheen schreef een handjevol experts een visie over de veranderingen. Nu ligt er meer kennis en macht bij meerdere partijen, en heeft de overheid andere partijen nodig om een transitie in goede banen te leiden.” De bijeenkomst op 15 september kan een voorzet zijn voor de erfbetreders om hun eigen functies in het licht te plaatsen van de aankomende transitie, en hierover hun zegje te doen.

Diep wantrouwen wegnemen door te praten

Agenda

Black box of strategisch inzicht

Themabijeenkomst over de Kringloopwijzer. Sprekers zijn Michel de Haan en Han Swinkels.

Datum: 12 november 2020
Tijd: 14.30 uur
Locatie: Zodiac Wageningen

Meer informatie: www.agrivaknet.nl

Welke rol spelen erfbetreders in het veranderende buitengebied?

Een bijeenkomst voor de veranderingsbewuste erfbetreder met de focus op de veranderingen in de provincie Brabant.

Datum: 15 september 2020
Tijd: 15.00 - 17.00 uur
Locatie: online via Microsoft-Teams

Meer informatie: www.agrivaknet.nl